

DIREKTYVOS

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA 2011/95/ES

2011 m. gruodžio 13 d.

dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų

(nauja redakcija)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 78 straipsnio 2 dalies a ir b punktus,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽¹⁾,

laikydami įprastos teisėkūros procedūros ⁽²⁾,

kadangi:

(1) 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvoje 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų ⁽³⁾ reikia padaryti esminių pakeitimų. Dėl aiškumo ta direktyva turėtų būti išdėstyta nauja redakcija;

(2) bendra prieglobsčio politika, įskaitant bendrą Europos prieglobsčio sistemą, yra sudėtinė Europos Sąjungos tikslo laipsniškai sukurti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę asmenims, kurie aplinkybių verčiami teisėtai siekia apsaugos Sąjungoje, dalis;

(3) 1999 m. spalio 15 ir 16 d. savo specialiaame posėdyje Tampereje Europos Vadovų Taryba susitarė įkurti bendrą Europos prieglobsčio sistemą, grindžiamą visišku ir visa

apimančiu 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvencijos dėl pabėgėlių statuso (toliau – Ženevos konvencija), papildytos 1967 m. sausio 31 d. Niujorko protokolu (toliau – Protokolas), taikymu, taip patvirtinama negražinimo principą ir užtikrinama, kad nė vienas asmuo nebūtų grąžintas atgal ten, kur būtų persekiojamas;

(4) Ženevos konvencija ir Protokolas yra tarptautinio teisinio pabėgėlių apsaugos režimo kertinis akmuo;

(5) Tamperės išvadose numatyta, kad bendra Europos prieglobsčio sistema netrukus turėtų apimti pabėgėlių pripažinimo ir pabėgėlio statuso pobūdžio taisyklių suderinimą;

(6) Tamperės išvadose taip pat numatyta, kad taisyklės dėl pabėgėlio statuso turėtų būti papildytos priemonėmis dėl papildomų apsaugos formų, pagal kurias asmeniui, kuriam reikalinga tokia apsauga, siūlomas tinkamas statusas;

(7) šiuo metu baigtas pirmasis bendros Europos prieglobsčio sistemos kūrimo etapas. 2004 m. lapkričio 4 d. Europos Vadovų Taryba priėmė Hagos programą, kurioje nustatyti laikotarpiai nuo 2005 m. iki 2010 m. laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje įgyvendintini tikslai. Šiuo klausimu Hagos programoje Europos Komisija paraginta užbaigti pirmojo etapo teisinių dokumentų vertinimą ir pateikti Europos Parlamentui ir Tarybai antrojo etapo dokumentus bei priemones, kad jie būtų priimti anksčiau nei 2010 m. pabaigoje;

(8) 2008 m. spalio 15 ir 16 d. priimtame Europos imigracijos ir prieglobsčio pakte Europos Vadovų Taryba pažymėjo, kad tarp valstybių narių tebėra didelių skirtumų, susijusių su apsaugos suteikimu ir tokios apsaugos formomis, ir paragino imtis naujų iniciatyvų, siekiant užbaigti bendros Europos prieglobsčio sistemos kūrimą, kaip numatyta Hagos programoje, ir taip pasiekti, kad būtų teikiama aukštesnio lygio apsauga;

⁽¹⁾ OL C 18, 2011 1 19, p. 80.

⁽²⁾ 2011 m. spalio 27 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir 2011 m. lapkričio 24 d. Tarybos sprendimas.

⁽³⁾ OL L 304, 2004 9 30, p. 12.

- (9) Stokholmo programoje Europos Vadovų Taryba pakartojo įsipareigojimą ne vėliau kaip 2012 m. sukurti bendrą apsaugos ir solidarumo erdvę, grindžiamą bendra prieglobsčio suteikimo procedūra ir asmenų, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, vienodu statusu laikantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau - SESV) 78 straipsnyje nustatytos tvarkos;
- (10) atsižvelgiant į atliktų vertinimų rezultatus, šiuo etapu reikėtų patvirtinti principus, kuriais grindžiama Direktyva 2004/83/EB, taip pat, taikant aukštesnius reikalavimus, siekti labiau suderinti tarptautinės apsaugos pripažinimo ir pobūdžio taisykles;
- (11) turėtų būti mobilizuojami Europos pabėgėlių fondo ir Europos prieglobsčio paramos biuro ištekliai, kad būtų tinkamai remiamos valstybių narių pastangos įgyvendinant antrajame bendros Europos prieglobsčio sistemos etape nustatytus reikalavimus, visų pirma – tų valstybių narių pastangos, kurių prieglobsčio sistemos – dėl jų geografinės ar demografinės padėties – patiria specifinę ir neproporcingą našta;
- (12) pagrindinis šios direktyvos tikslas - užtikrinti, kad valstybės narės taikytų bendrus asmenų, kuriems tikrai reikia tarptautinės apsaugos, identifikavimo kriterijus, ir užtikrinti, kad tiems asmenims visose valstybėse narėse būtų suteiktos būtiniausios lengvatos;
- (13) pabėgėlio ir papildomos apsaugos statuso pripažinimo ir pobūdžio taisyklių suderinimas turėtų padėti apriboti antrinį tarptautinės apsaugos prašytojų judėjimą tarp valstybių narių, kai tokį judėjimą lemia tik teisinių sistemų skirtumai;
- (14) valstybės narės turėtų turėti teisę nustatyti arba palikti galioti palankesnes nei šioje direktyvoje nustatyti reikalavimai nuostatas dėl trečiųjų šalių piliečių arba asmenų be pilietybės, kurie prašo valstybės narės tarptautinės apsaugos, kai suprantama, jog toks prašymas grindžiamas tuo, kad atitinkamas asmuo yra pabėgėlis, kaip apibrėžta Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnyje, arba papildomą apsaugą galintis gauti asmuo;
- (15) ši direktyva netaikoma tiems trečiųjų šalių piliečiams arba asmenims be pilietybės, kuriems leidžiama pasilikti valstybių narių teritorijoje ne dėl tarptautinės apsaugos poreikio, bet valstybės narės nuožiūra dėl užuojautos ar humanitarinių priežasčių;
- (16) šia direktyva gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, pripažintų visų pirma Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje. Šia direktyva visų pirma siekiama užtikrinti visišką pagarbą žmogaus orumui ir prieglobsčio prašytojų bei juos lydinių šeimos narių teisei į prieglobstį, taip pat skatinti taikyti tos Chartijos 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 ir 35 straipsnius, todėl direktyva turėtų būti atitinkamai įgyvendinama;
- (17) dėl elgesio su asmenimis, kuriems taikoma ši direktyva, valstybės narės yra saistomos įsipareigojimų pagal tarptautinės teisės dokumentus, kuriuos jos yra pasirašiusios, ypač pagal tuos, kuriais draudžiama diskriminacija;
- (18) įgyvendindamos šią direktyvą valstybės narės pirmiausia turėtų atsižvelgti į geriausius vaiko interesus pagal 1989 m. Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvenciją. Vertindamos geriausius vaiko interesus valstybės narės visų pirma turėtų tinkamai atsižvelgti į šeimos vienovės principą, nepilnamečio gerovę ir socialinę raidą, saugumo ir apsaugos aspektus ir į nepilnamečio nuomonę pagal jo amžių ir brandą;
- (19) būtina išplėsti šeimos narių sąvoką, atsižvelgiant į tam tikras skirtingas priklausomumo aplinkybes ir ypatingą dėmesį skiriant geriausiems vaiko interesams;
- (20) šia direktyva nedaromas poveikis Protokolui dėl Europos Sąjungos valstybių narių piliečių prieglobsčio, pridėtam prie Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) ir SESV;
- (21) pabėgėlio statuso pripažinimas yra deklaratyvus aktas;
- (22) nustatydamos pabėgėlio statusą pagal Ženevos konvencijos 1 straipsnį valstybės narės vertingų rekomendacijų gali gauti konsultuodamosi su Jungtinių Tautų pabėgėlių reikalų vyriausiuoju komisaru;
- (23) turėtų būti nustatyti pabėgėlio statuso apibrėžimo ir pobūdžio reikalavimai, kad valstybių narių kompetentingos institucijos galėtų jais vadovautis taikydamos Ženevos konvenciją;
- (24) būtina nustatyti bendrus prieglobsčio prašytojų pripažinimo pabėgėliais pagal Ženevos konvencijos 1 straipsnį kriterijus;

- (25) visų pirma būtina nustatyti bendras sąvokas: *sur place* atsirandantis apsaugos poreikis, žalos ir apsaugos šaltiniai, vidaus apsauga ir persekiojimas, įskaitant persekiojimo priežastis;
- (26) apsaugą gali teikti valstybė arba grupės ar organizacijos, įskaitant tarptautines organizacijas, kurios atitinka šioje direktyvoje nustatytas sąlygas ir kurios valstybės teritorijoje kontroliuoja regioną ar didesnę zoną, jei jos nori ir gali užtikrinti apsaugą. Tokia apsauga turėtų būti veiksminga ir ilgalaikio pobūdžio;
- (27) turėtų būti sudarytos galimybės prašytojui naudotis veiksminga vidaus apsauga nuo persekiojimo ar didelės žalos toje kilmės šalies dalyje, į kurią jis gali saugiai ir teisėtai keliauti, į kurią gali atvykti ir kurioje, kaip pagrįstai manoma, jis išsikurtų. Jei persekiojimą vykdo ar didelę žalą daro valstybė ar valstybės tarnautojai, turėtų būti taikoma prezumpcija, kad prašytojui neužtikrinama galimybė naudotis veiksminga apsauga. Jei prašytojas yra nelydimas nepilnametis, vertinant, ar yra galimybė naudotis ta veiksminga apsauga, turėtų būti atsižvelgiama į galimybę naudotis tinkamomis priežiūros ir globos sąlygomis, kurios atitinka geriausias nelydimo nepilnamečio interesus;
- (28) būtina, kad, vertindamos nepilnamečių pateiktus tarptautinės apsaugos prašymus, valstybės narės atsižvelgtų į specifines vaikų persekiojimo formas;
- (29) viena iš pabėgėlio statuso suteikimo pagal Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį sąlygų yra priežastinis ryšys tarp persekiojimo priežasčių, t. y. rasės, religijos, tautybės, politinių pažiūrų ar priklausymo tam tikrai socialinei grupei, ir persekiojimo veiksmų arba apsaugos nuo tokių veiksmų nebuvimas;
- (30) taip pat būtina įvesti bendrą persekiojimo priežasties „priklausymas prie tam tikros socialinės grupės“ sąvoką. Apibrėžiant tam tikrą socialinę grupę turėtų būti deramai atsižvelgiama į klausimus, susijusius su prašytojo lytimi, įskaitant lyties tapatybę ir seksualinę orientaciją, kurie gali būti susiję su tam tikromis teisinėmis tradicijomis ir papročiais, kurių laikantis, pvz., žalojami lyties organai, vykdoma prievartinė sterilizacija ar daromi prievartiniai abortai, tiek, kiek jie yra susiję su prašytojo visiškai pagrįsta baime būti persekiojamam;
- (31) Jungtinių Tautų tikslams ir principams prieštaraujantys veiksmai nustatyti Jungtinių Tautų Chartijos preambulėje ir 1 bei 2 straipsniuose ir kartu su kitais minimi Jungtinių Tautų rezoliucijose dėl kovos su terorizmu priemonių, kuriose deklaruojama, kad „teroro aktai, metodai ir praktika prieštarauja Jungtinių Tautų tikslams ir principams“ ir kad „sąmoningas teroro aktų finansavimas, planavimas ir kurstymas taip pat prieštarauja Jungtinių Tautų tikslams ir principams“;
- (32) kaip išplaukia iš 14 straipsnio, „statusas“ gali apimti ir pabėgėlio statusą;
- (33) taip pat turėtų būti nustatyti papildomos apsaugos statuso apibrėžties ir pobūdžio reikalavimai. Papildoma apsauga turėtų būti pagalbinė Ženevos konvencijoje numatytos pabėgėlių apsaugos atžvilgiu;
- (34) būtina nustatyti bendrus kriterijus, kuriais remiantis tarptautinės apsaugos prašytojai turi būti pripažįstami galinčiais gauti papildomą apsaugą. Tie kriterijai turėtų būti grindžiami tarptautiniais išpareigojimais pagal žmogaus teisių dokumentus ir valstybių narių praktika;
- (35) pavojai, kurie paprastai gresia šalies gyventojams ar jų daliai, paprastai savaime nesukelia asmeninės grėsmės, kuri būtų kvalifikuojama kaip didelė žala;
- (36) šeimos nariams vien dėl jų giminystės su pabėgėliu ryšio paprastai gali grėsti tokie persekiojimo veiksmai, kurie gali būti pagrindu pabėgėlio statusui suteikti;
- (37) nacionalinio saugumo ir viešosios tvarkos sąvoka apima ir atvejus, kai trečiosios šalies pilietis priklauso asociacijai, kuri remia tarptautinį terorizmą, arba remia tokią asociaciją;
- (38) sprendamos dėl teisių į lengvatą, kurios numatytos šioje direktyvoje, valstybės narės turėtų deramai atsižvelgti į geriausias vaiko interesus ir į tarptautinės apsaugos gavėjo artimų giminaičių, kurie jau yra valstybėje narėje ir kurie nėra to apsaugos gavėjo šeimos nariai, ypatingas priklausomumo nuo jo aplinkybes. Išimtinėmis aplinkybėmis, kai tarptautinės apsaugos gavėjo artimas giminaitis yra vedęs (ištekęs) nepilnametis (-ė), tačiau jo (jos) nelydi sutuoktinė (-is), gali būti laikoma, kad geriausi nepilnamečio interesai bus užtikrinami jo (jos) pradinėje šeimoje;
- (39) atsakant į Stokholmo programos raginimą nustatyti vienodą statusą pabėgėliams ar papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir, išskyrus būtinas ir objektyviai pagrįstas nukrypti leidžiančias nuostatas, papildomos apsaugos statuso gavėjams turėtų būti suteiktos tos pačios teisės ir lengvatos, kuriomis pagal šią direktyvą naudojasi pabėgėliai, ir taikomos tos pačios sąlygos atitikti reikalavimus;

- (40) nepažeidžiant tarptautiniais įsipareigojimais numatytų apribojimų valstybės narės gali nustatyti, kad, norint gauti lengvatas, susijusias su galimybe įsidarbinti, gauti socialinį aprūpinimą, naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis ir integracijos priemonėmis, būtina prieš tai gauti leidimą gyventi šalyje;
- (41) kad tarptautinės apsaugos gavėjai šioje direktyvoje nustatytomis teisėmis ir lengvatomis galėtų naudotis veiksmingiau, būtina atsižvelgti į specifinius jų poreikius ir ypatingus integravimosi sunkumus, su kuriais jie susiduria. Dėl tokio atsižvelgimo paprastai neturėtų būti sudaromas palankesnės sąlygos už tas, kurios taikomos valstybių narių piliečiams, nedarant poveikio valstybių narių galimybei nustatyti ar palikti galioti palankesnius reikalavimus;
- (42) tokiomis aplinkybėmis reikėtų dėti pastangas, kad visų pirma būtų sprendžiamos problemos, dėl kurių tarptautinės apsaugos gavėjai negali veiksmingai naudotis su įsidarbinimu susijusiomis švietimo ir profesinio mokymosi galimybėmis, *inter alia*, problemos, susijusios su finansiniais suvaržymais;
- (43) ši direktyva netaikoma valstybių narių teikiamoms finansinėms lengvatomis, kurios skiriamos švietimui skatinti;
- (44) reikia apsvarstyti specialias priemones, siekiant veiksmingai spręsti praktinius tarptautinės apsaugos gavėjų sunkumus dėl jų užsienio diplomų, pažymėjimų ar kitų oficialios kvalifikacijos įrodymų pripažinimo, kurie visų pirma kyla dėl to, kad tarptautinės apsaugos gavėjai neturi dokumentinių įrodymų ir negali padengti su pripažinimo procedūromis susijusių išlaidų;
- (45) siekiant visų pirma išvengti socialinių sunkumų, derėtų tarptautinės apsaugos gavėjams, jų nediskriminuojant pagal socialinės paramos sistemą, suteikti tinkamą socialinį aprūpinimą ir pragyvenimo lėšų. Kalbant apie socialinę paramą, būtiniausių lengvatų suteikimo papildomos apsaugos statuso gavėjams tvarka ir konkrečios sąlygos turėtų būti nustatytos nacionalinėje teisėje. Galimybė apriboti tokią paramą ją taikant tik pagrindinėms lengvatomis turėtų būti suprantama kaip bent minimalaus pragyvenimo lygio aprūpinimas, taip pat parama ligos arba nėštumo atveju ir tėvystės parama tiek, kiek tos lengvatos pagal nacionalinę teisę teikiamos piliečiams;
- (46) tarptautinės apsaugos gavėjams turėtų būti užtikrinta galimybė naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, įskaitant tiek fizinės, tiek psichinės sveikatos priežiūrą;
- (47) kiek tai įmanoma, pabėgėlio statuso gavėjams ir papildomos apsaugos statuso gavėjams skirtose integracijos programose turėtų būti atsižvelgiama į specifinius jų poreikius ir su jų padėtimi susijusias ypatybes, įskaitant, jei reikalinga, kalbos mokymą ir informacijos suteikimą apie asmens teises ir pareigas, susijusias su atitinkamoje valstybėje narėje taikomu jų apsaugos statusu;
- (48) šios direktyvos įgyvendinimas turėtų būti reguliariai vertinamas, atsižvelgiant visų pirma į valstybių narių tarptautinių įsipareigojimų dėl negražinimo raidą, pokyčius valstybių narių darbo rinkose ir bendrų pagrindinių integracijos principų raidą;
- (49) kadangi šios direktyvos tikslų, t. y. nustatyti trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimus, valstybės narės negali deramai pasiekti ir kadangi dėl šios direktyvos masto ar poveikio tų tikslų būtų geriau siekti Sąjungos lygiu, laikydamosi ES sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytiems tikslams pasiekti;
- (50) pagal prie ES sutarties ir SESV pridėto Protokolo (Nr. 21) dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės 1 ir 2 straipsnius bei 4a straipsnio 1 dalį ir nedarant poveikio to protokolo 4 straipsniui, Jungtinė Karalystė ir Airija nedalyvauja priimant šią direktyvą ir ji nėra joms privaloma ar taikoma;
- (51) pagal prie ES sutarties ir SESV pridėto Protokolo (Nr. 22) dėl Danijos pozicijos 1 ir 2 straipsnius Danija nedalyvauja priimant šią direktyvą ir ji nėra jai privaloma ar taikoma;
- (52) pareiga perkelti šią direktyvą į nacionalinę teisę turėtų būti taikoma tik toms jos nuostatomis, kurios iš esmės skiriasi nuo Direktyvos 2004/83/EB nuostatų. Pareiga perkelti nepakeistas nuostatas kyla iš tos direktyvos;
- (53) šia direktyva neturėtų būti daromas poveikis valstybių narių pareigoms, susijusioms su Direktyvos 2004/83/EB perkėlimo į nacionalinę teisę terminu, nustatytu I priedo B dalyje,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis

Tikslas

Šios direktyvos tikslas – nustatyti trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimus.

2 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

- a) tarptautinė apsauga – pabėgėlio statusas ir papildomos apsaugos statusas, kaip apibrėžta e ir g punktuose;
- b) tarptautinės apsaugos gavėjas – asmuo, kuriam suteiktas pabėgėlio ar papildomos apsaugos statusas, kaip apibrėžta e ir g punktuose;
- c) Ženevos konvencija – 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvencija dėl pabėgėlių statuso su pakeitimais, padarytais 1967 m. sausio 31 d. Niujorko protokolu;
- d) pabėgėlis – trečiosios šalies pilietis, kuris dėl visiškai pagrįstos persekiojimo dėl rasės, religijos, tautybės, politinių pažiūrų ar priklausymo prie tam tikros socialinės grupės baimės yra už šalies, kurios pilietis jis yra, ribų ir negali arba dėl tokios baimės nepageidauja naudotis tos šalies apsauga, arba asmuo be pilietybės, kuris dėl minėtų priežasčių būdamas už šalies, kurioje yra jo ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta, ribų negali ar dėl tokios baimės nepageidauja į ją grįžti ir kuriam netaikomas 12 straipsnis;
- e) pabėgėlio statusas – valstybės narės pripažinimas, kad trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės yra pabėgėlis;
- f) papildomą apsaugą galintis gauti asmuo – trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, kuris negali būti laikomas pabėgėliu, tačiau apie kurį pagrįstai galima manyti, kad jei jis būtų grąžintas į savo kilmės šalį arba – asmens be pilietybės atveju – į šalį, kurioje yra jos ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta, jam kiltų realus pavojus patirti 15 straipsnyje apibrėžtą didelę žalą, kuriam netaikomos 17 straipsnio 1 bei 2 dalys ir kuris negali arba dėl tokio pavojaus nepageidauja naudotis tos šalies apsauga;
- g) papildomos apsaugos statusas – valstybės narės pripažinimas, kad trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės yra papildomą apsaugą galintis gauti asmuo;
- h) tarptautinės apsaugos prašymas – trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pateiktas prašymas dėl valstybės narės apsaugos, kuris, kaip galima suprasti, siekia pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos statuso ir kuris aiškiai neprašo kitokios rūšies apsaugos, kuriai netaikoma ši direktyva ir kurios galima prašyti atskirai;
- i) prašytojas – trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, pateikęs tarptautinės apsaugos prašymą, dėl kurio dar nėra priimtas galutinis sprendimas;
- j) šeimos nariai – tiek, kiek šeima jau egzistavo kilmės šalyje, toliau išvardyti tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariai, kurie yra toje pačioje su tarptautinės apsaugos prašymu susijusioje valstybėje narėje:
- tarptautinės apsaugos gavėjo sutuoktinis arba nesantuokinis partneris, su kuriuo sieja stabilūs santykiai, kai atsižvelgiant į atitinkamos valstybės narės teisę ar praktiką pagal trečiųjų šalių piliečiams taikomą jos teisę nesantuokinės poros prilyginamos santuokinėms poroms,
 - pirmoje įtraukoje nurodytų porų arba tarptautinės apsaugos gavėjo nepilnamečiai vaikai, jei jie nėra susituokę, nesvarbu, ar jie yra santuokiniai ar nesantuokiniai, ar įvaikinti, kaip apibrėžta nacionalinėje teisėje,
 - tėvas, motina ar kitas suaugęs asmuo, pagal atitinkamos valstybės narės teisę ar praktiką atsakingas už tarptautinės apsaugos gavėją, jei tas gavėjas yra nepilnametis ir nesusituokęs;
- k) nepilnametis – jaunesnis nei 18 metų trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės;
- l) nelydimas nepilnametis – nepilnametis, atvykęs į valstybių narių teritoriją nelydimas pagal atitinkamos valstybės narės teisę ar praktiką už jį atsakingo suaugusiojo, kol juo nepradedama veiksmingai rūpintis toks asmuo; įskaitant nepilnametį, kuris liko nelydimas po to, kai jis atvyko į valstybių narių teritoriją;

- m) leidimas gyventi šalyje – valstybės narės valdžios institucijų tos valstybės teise nustatyta forma išduotas leidimas trečio-
sios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės gyventi jos
teritorijoje;
- n) kilmės šalis – pilietybės šalis ar šalys, o asmenų be pilietybės atveju – šalis, kurioje yra ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta.
- c) prašytojo individualią padėtį ir asmenines aplinkybes, įskaitant tokius veiksnius kaip antai biografijos faktai, lytis ir amžius, kad pagal prašytojo asmenines aplinkybes būtų įvertinta, ar prieš jį vykdyti ar galimai vykdyti veiksmai galėtų būti laikomi persekiojimu arba didele žala;
- d) tai, ar prašytojo veikla išvykus iš kilmės šalies buvo nukreipta vieninteliu arba pagrindiniu tikslu pasiekti – sudaryti reikiamas sąlygas prašyti tarptautinės apsaugos, kad būtų įvertinta, ar dėl tos veiklos į tą šalį grąžintas prašytojas būtų persekiojamas arba, ar jam gręstų didelė žala;

3 straipsnis

Palankesni reikalavimai

Valstybės narės gali nustatyti arba palikti galioti palankesnius reikalavimus, skirtus nustatyti, kuris asmuo gali būti priskiriamas prie pabėgėlio ar papildomą apsaugą galinčio gauti asmens, ir tarptautinės apsaugos pobūdį, jei tie reikalavimai yra suderinami su šia direktyva.

II SKYRIUS

TARPTAUTINĖS APSAUGOS PRAŠYMŲ VERTINIMAS

4 straipsnis

Faktų ir aplinkybių vertinimas

1. Valstybės narės gali laikyti, kad prašytojas privalo kuo greičiau pateikti visą informaciją tarptautinės apsaugos prašymui pagrįsti. Valstybės narės pareiga – bendradarbiaujant su prašytoju įvertinti atitinkamą su prašymu susijusią informaciją.

2. 1 dalyje nurodyta informacija – prašytojo pareiškimai ir visi jo turimi dokumentai, susiję su jo amžiumi, biografijos faktais, įskaitant atitinkamų giminaičių amžių ir biografijos faktus, tapatybę, pilietybę (-ėmis), šalimi (-is) ir vieta (-omis), kurioje (-se) anksčiau gyveno, ankstesniais prieglobsčio prašymais, kelionės maršrutais, kelionės dokumentais ir tarptautinės apsaugos prašymo teikimo priežastimis.

3. Tarptautinės apsaugos prašymas vertinamas išnagrinėjus kiekvieną atvejį individualiai ir atsižvelgiant į:

- a) visus vertintinus faktus, susijusius su kilmės šalimi sprendimo priėmimo dėl prašymo metu, įskaitant kilmės šalies įstatymus ir kitus teisės aktus bei jų taikymo būdą;
- b) atitinkamus prašytojo pateiktus pareiškimus ir dokumentus, įskaitant informaciją apie tai, ar prašytojas patyrė ar gali patirti persekiojimą arba didelę žalą;

- e) tai, ar galima pagrįstai tikėtis, kad prašytojas galėtų naudotis kitos šalies, kurioje jis galėtų gauti pilietybę, apsauga.

4. Tai, kad prašytojas jau buvo persekiojamas ar jam buvo padaryta didelė žala arba buvo tiesiogiai grasinama persekioti ar padaryti didelę žalą, yra rimtas visiškai pagrįstos prašytojo persekiojimo baimės ar realaus pavojaus patirti didelę žalą požymis, nebent yra tinkamų priežasčių manyti, kad toks persekiojimas nepasikartos ar didelė žala nebus padaryta dar kartą.

5. Kai valstybės narės taiko principą, pagal kurį prašytojas privalo pagrįsti tarptautinės apsaugos prašymą, ir kai prašytojo pareiškimų faktai nepagrįsti dokumentais ar kitais įrodymais, tokių faktų nereikia patvirtinti, jei įvykdomos šios sąlygos:

- a) prašytojas realiai stengėsi pagrįsti savo prašymą;
- b) pateikta visa prašytojo turima informacija ir tinkamai paaiškinta, kodėl nepateikta kita svarbi informacija;
- c) prašytojo pareiškimai yra nuoseklūs ir patikimi bei neprieštarauja turimai specifinei ir bendrai informacijai, susijusiai su prašytojo atveju;
- d) prašytojas paprašė tarptautinės apsaugos kiek įmanoma anksčiau, nebent jis gali nurodyti tinkamą priežastį, dėl ko to nepadarė; ir
- e) yra nustatyta, kad prašytojas bendrai yra patikimas.

5 straipsnis

Sur place atsirandantis tarptautinės apsaugos poreikis

1. Visiškai pagrįsta persekiojimo baimė ar realus didelės žalos pavojus gali būti grindžiami įvykiais, įvykusiais po to, kai prašytojas išvyko iš kilmės šalies.

2. Visiškai pagrįsta persekiojimo baimė ar realus didelės žalos pavojus gali būti grindžiamas veikla, kurią prašytojas vykde po to, kai išvyko iš kilmės šalies, ypač jei nustatyta, kad ta veikla yra kilmės šalyje turėtų įsitikinimų ar požiūrio reiškimas ir tolesnis jų laikymasis.

3. Nedarydamos poveikio Ženevos konvencijai, valstybės narės gali nustatyti, kad prašytojui, kuris pateikia vėlesnį prašymą, pabėgėlio statusas paprastai nesuteikiamas, jei persekiojimo pavojus grindžiamas aplinkybėmis, kurias prašytojas sukūrė savo iniciatyva po išvykimo iš kilmės šalies.

6 straipsnis

Persekiojimo vykdytojai ar didelės žalos darytojai

Persekiojimo vykdytojais ar didelės žalos darytojais gali būti:

- a) valstybė;
- b) valstybę ar didelę valstybės teritorijos dalį valdančios grupės ar organizacijos;
- c) nevalstybiniai subjektai, jei galima įrodyti, kad a ir b punktuose minimi vykdytojai ir darytojai, įskaitant tarptautines organizacijas, negali arba nenori suteikti apsaugos nuo persekiojimo arba didelės žalos, kaip apibrėžta 7 straipsnyje.

7 straipsnis

Apsaugos teikėjai

1. Apsaugą nuo persekiojimo ar didelės žalos gali suteikti tik:
 - a) valstybė arba
 - b) valstybę ar didelę valstybės teritorijos dalį valdančios grupės ar organizacijos, įskaitant tarptautines organizacijas,

jei jos nori ir gali pasiūlyti apsaugą pagal 2 dalį.

2. Apsauga nuo persekiojimo ar didelės žalos turi būti veiksminga ir ilgalaikio pobūdžio. Tokia apsauga paprastai suteikiama, kai 1 dalies a ir b punktuose minimi apsaugos teikėjai imasi pagrįstų priemonių, kad užkirstų kelią persekiojimui ar didelei žalai, *inter alia*, taikydami veiksmingą teisinę sistemą persekiojimo ar didelei žalai nustatyti, persekioti dėl veiksmų, kurie laikomi persekiojimu arba didele žala, ir nubausti už juos, ir kai prašytojas turi galimybę naudotis tokia apsauga.

3. Vertindamos, ar tarptautinė organizacija kontroliuoja valstybę arba didelę jos teritorijos dalį ir ar suteikia apsaugą, kaip

nurodyta 2 dalyje, valstybės narės atsižvelgia į gaires, kurios gali būti pateiktos atitinkamuose Sąjungos aktuose.

8 straipsnis

Vidaus apsauga

1. Vertindamos tarptautinės apsaugos prašymą valstybės narės gali nustatyti, kad prašytojui nereikia tarptautinės apsaugos, jei kilmės šalies dalyje:

- a) jis nepatiria visiškai pagrįstos persekiojimo baimės arba realaus didelės žalos pavojaus arba
- b) jis turi galimybę naudotis apsauga nuo persekiojimo ar didelės žalos, kaip apibrėžta 7 straipsnyje,

ir į tą šalies dalį jis gali saugiai ir teisėtai keliauti, gali į ją atvykti ir, pagrįstai manoma, kad jis joje įsikurs.

2. Nagrinėdamos, ar prašytojas patiria visiškai pagrįstą persekiojimo baimę ar realų didelės žalos pavojų arba turi galimybę naudotis apsauga nuo persekiojimo ar didelės žalos kilmės šalies dalyje, kaip nurodyta 1 dalyje, valstybės narės, priimdamos sprendimą dėl prašymo, atsižvelgia į bendrąsias toje šalyje esančias aplinkybes ir į asmenines prašytojo aplinkybes, kaip nurodyta 4 straipsnyje. Tuo tikslu valstybės narės užtikrina, kad iš atitinkamų šaltinių, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų pabėgėlių reikalų vyriausiojo komisaro ir Europos prieglobsčio paramos biuro, būtų gaunama tiksli naujausia informacija.

III SKYRIUS

REIKALAVIMAI, TAIKOMI PRISKYRIMUI PRIE PABĖGĖLIŲ

9 straipsnis

Persekiojimo veiksmai

1. Tam, kad veiksmas būtų laikomas persekiojimo veiksmu pagal Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį, jis turi būti:

- a) pakankamai rimtas pagal savo pobūdį ar dažnumą, kad sudarytų sunkų pagrindinių žmogaus teisių pažeidimą, visų pirma tų teisių, nuo kurių negalima nukrypti pagal Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 15 straipsnio 2 dalį, arba
- b) įvairių priemonių sanaupa, įskaitant žmogaus teisių pažeidimus, kuri yra pakankamai sunki, kad veiktų asmenį panašiai kaip nurodyta a punkte.

2. Persekiojimo veiksmai pagal 1 dalį gali būti, *inter alia*, pasireikšti tokiomis formomis:

- a) fizinio ar psichologinio smurto veiksmai, įskaitant seksualinį smurtą;
- b) teisinės, administracinės, policijos ir (arba) teisminės priemonės, kurios savaime yra diskriminacinės arba įgyvendinamos diskriminuojant;
- c) neproporcingas ir diskriminuojantis persekiojimas ar baudimas;
- d) atsisakymas teismine tvarka atlyginti žalą, kuris yra neproporcingas ar diskriminuojantis baudimas;
- e) persekiojimas ar baudimas dėl atsisakymo atlikti karo tarnybą konflikto metu, kai atliekant tokią tarnybą reikėtų daryti nusikaltimus ar veiksmus, kuriems taikomi 12 straipsnio 2 dalyje nustatyti nesuteikimo pagrindai;
- f) veiksmai, pagal pobūdį tiesiogiai susiję su asmens lytimi arba su tuo, kad asmuo yra vaikas.

3. Pagal 2 straipsnio d punktą turi būti ryšys tarp 10 straipsnyje nurodytų priežasčių ir persekiojimo veiksmų apibrėžtų pagal šio straipsnio 1 dalį arba apsaugos nuo tokių veiksmų nebuvimo.

10 straipsnis

Persekiojimo priežastys

1. Valstybės narės, vertindamos persekiojimo priežastis, atsižvelgia į šiuos veiksnius:

- a) rasės sąvoka visų pirma apima odos spalvą, kilmę ar priklausymą konkrečiai etninei grupei;
- b) religijos sąvoka visų pirma apima teistinių, neteistinių ir ateistinių įsitikinimų turėjimą, dalyvavimą ar nedalyvavimą formaliose pamaldose privačiai ar viešai, vienam ar kartu su kitais, kitus religinius veiksmus ar pažiūrų išraišką arba asmeninio ar bendruomeninio elgesio formas, grindžiamas ar privalomas pagal bet kokius religinius įsitikinimus;
- c) tautybės sąvoka neribojama vien pilietybės turėjimu ar jos neturėjimu, bet visų pirma apima priklausymą grupei, kuri apibūdinama atsižvelgiant į jos kultūrinį, etninį ar kalbinį tapatumą, bendrą geografinę ar politinę kilmę ar santykius su kitos valstybės gyventojais;

d) grupė laikoma tam tikra socialine grupe, kai visų pirma:

— tos grupės nariai turi tas pačias prigimtines savybes ar bendrą istoriją, kurios negalima pakeisti, arba turi tas pačias savybes ar įsitikinimus, kurie yra tokie svarbūs to asmens tapatumui ar sąžinei, kad jis neturėtų būti verčiamas jų atsisakyti, ir

— ta grupė turi individualų tapatumą atitinkamoje šalyje, nes aplinkinė visuomenė ją suvokia kaip kitokią.

Atsižvelgiant į aplinkybes kilmės šalyje, tam tikrai socialinei grupei gali priklausyti grupė, susidariusi dėl būdingos seksualinės orientacijos. Seksualinė orientacija negali būti suprantama kaip veiksmai, kurie pagal valstybių narių nacionalinę teisę laikomi nusikalstamais. Siekiant pripažinti priklausymą prie tam tikros socialinės grupės arba nustatyti tokios grupės savybes, turi būti tinkamai atsižvelgiama į su lytimi susijusius aspektus, įskaitant lyties tapatybę;

e) politinių pažiūrų sąvoka visų pirma apima turimas pažiūras, įsitikinimus ar tikėjimą tam tikru klausimu, susijusiu su 6 straipsnyje minėtais galimais persekiojimo vykdytojais ir jų politika ar metodais, nesvarbu, ar prašytojas pagal tas pažiūras, įsitikinimus ar tikėjimą ėmėsi veiksmų.

2. Vertinant, ar prašytojas visiškai pagrįstai bijo būti persekiojamas, nesvarbu, ar prašytojas iš tikrųjų turi rasinių, religinių, tautinių, socialinių ar politinių savybių, dėl kurių jis gali būti persekiojamas, su sąlyga, kad tokią savybę prašytojui priskiria persekiojimo vykdytojas.

11 straipsnis

Nustojimas būti pabėgėliu

1. Trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės nustoja būti pabėgėliu, jei:

- a) savo noru vėl naudojami savo pilietybės valstybės apsauga arba
- b) savo noru susigrąžino prarastą pilietybę, arba
- c) įgijo naują pilietybę ir naudojami tos valstybės, kurios pilietis jis dabar yra, apsauga, arba
- d) savo noru vėl apsigyveno valstybėje, kurią buvo palikęs arba už kurios ribų buvo bijodamas persekiojimo, arba

e) dėl aplinkybių, į kurias atsižvelgus jis buvo pripažintas pabėgėliu, nebebuvimo nebegali atsisakyti naudotis savo pilietybės valstybės apsauga, arba

f) būdamas asmeniu be pilietybės dėl aplinkybių, į kurias atsižvelgus buvo pripažintas pabėgėliu, nebebuvimo gali grįžti į valstybę, kurioje yra jo ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta.

2. Nagrinėdamos 1 dalies e ir f punktus, valstybės narės atsižvelgia į tai, ar aplinkybių pasikeitimas yra tokio svarbaus ir ilgalaikio pobūdžio, kad pabėgėlio baimė būti persekiojamam nebegali būti laikoma visiškai pagrįsta.

3. 1 dalies e ir f punktai netaikomi pabėgėliui, kuris gali nurodyti įtikinamas priežastis, atsirandančias dėl anksčiau patirto persekiojimo, dėl kurių jis atsisako naudotis savo pilietybės valstybės, arba – asmens be pilietybės atveju – valstybės, kurioje yra jo ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta, apsauga.

12 straipsnis

Pabėgėlio statuso nesuteikimas

1. Trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės pabėgėlio statusas nesuteikiamas, jei:

a) jam taikomas Ženevos konvencijos 1 straipsnio D skirsnis, susijęs su apsauga ar parama, kurią teikia Jungtinių Tautų organai ar agentūros, išskyrus Jungtinių Tautų pabėgėlių reikalų vyriausiąjį komisarą. Kai dėl bet kokios priežasties tokios apsaugos ar paramos teikimas nutrūksta, o tokių asmenų padėtis nėra galutinai išspręsta pagal atitinkamas Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimtas rezolucijas, tie asmenys *ipso facto* turi teisę pasinaudoti šioje direktyvoje numatytais lengvatomis;

b) šalies, kurioje jis apsigyveno, kompetentingos institucijos yra pripažinusios, kad jis turi teises ir pareigas, kurios priskiriamos tos šalies piliečiams, arba jiems prilygstančias teises ir pareigas.

2. Trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės pabėgėlio statusas nesuteikiamas, jei yra rimtų priežasčių manyti, kad:

a) jis padarė nusikaltimą taikai, karo nusikaltimą arba nusikaltimą žmoniškumui, kaip apibrėžta tarptautiniuose dokumentuose, į kuriuos įtrauktos nuostatos dėl tokių nusikaltimų;

b) jis padarė sunkų nepolitinį nusikaltimą ne prieglobsčio šalyje prieš pripažįstant jį pabėgėliu, t. y. prieš išduodant leidimą gyventi, grindžiamą pabėgėlio statuso suteikimu; sunkiais

nepolitiniais nusikaltimais gali būti laikomi ypač žiaurūs veiksmai, net jei jie įvykdyti tariamai politiniu tikslu;

c) jis yra pripažintas kaltu dėl Jungtinių Tautų tikslams ir principams prieštaraujančių veikslių, nurodytų Jungtinių Tautų Chartijos preambulėje ir 1 bei 2 straipsniuose.

3. 2 dalis taikoma asmenims, kurie kursto ar kitaip dalyvauja vykdant joje nurodytus nusikaltimus ar veiksmus.

IV SKYRIUS

PABĖGĖLIO STATUSAS

13 straipsnis

Pabėgėlio statuso suteikimas

Valstybės narės suteikia pabėgėlio statusą trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės, kuris priskiriamas prie pabėgėlių pagal II ir III skyrius.

14 straipsnis

Pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą

1. Jei tarptautinės apsaugos prašymas pateiktas po Direktyvos 2004/83/EB įsigaliojimo, valstybės narės panaikina, nutraukia ar atsisako pratęsti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pabėgėlio statusą, kurį suteikė Vyriausybė, administracinė, teisminė arba pusiau teisminė institucija, jei jis nustoja būti pabėgėliu pagal 11 straipsnį.

2. Nedarydama poveikio pabėgėlio pareigoms pagal 4 straipsnio 1 dalį atskleisti visus susijusius faktus ir pateikti visus jo turimus susijusius dokumentus, pabėgėlio statusą suteikusi valstybė narė, išnaginėjusi kiekvieną atvejį individualiai, turi įrodyti, kad atitinkamas asmuo nustojo būti arba niekuomet nebuvo pabėgėliu pagal šio straipsnio 1 dalį.

3. Valstybės narės panaikina trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pabėgėlio statusą arba nutraukia ar atsisako pratęsti jo galiojimą, jei po to, kai jam buvo suteiktas pabėgėlio statusas, atitinkama valstybė narė nustatė, kad:

a) jam neturėjo būti suteiktas arba nesuteikiamas pabėgėlio statusas pagal 12 straipsnį;

b) jo neteisingai pateikti arba nutylėti faktai, įskaitant suklastotų dokumentų naudojimą, buvo lemiami suteikiant pabėgėlio statusą.

4. Valstybės narės gali panaikinti statusą, kurį pabėgėliui suteikė Vyriausybė, administracinė, teisminė arba pusiau teisminė institucija, arba nutraukti ar atsisakyti pratęsti jo galiojimą, kai:

- a) yra rimtų priežasčių laikyti jį keliančiu pavojų valstybės narės, kurioje jis yra, saugumui;
- b) jis yra galutiniu teismo sprendimu nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kelia pavojų tos valstybės narės visuomenei.

5. Susidarius 4 dalyje nurodytoms situacijoms valstybės narės gali nuspręsti nesuteikti pabėgėlio statuso, jei toks sprendimas dar nėra priimtas.

6. Asmenys, kuriems taikoma 4 arba 5 dalis, gali naudotis teisėmis, nustatytomis Ženevos konvencijos 3, 4, 16, 22, 31, 32 ir 33 straipsniuose arba panašiomis į juose nustatytąsias, jei jie yra valstybėje narėje.

V SKYRIUS

REIKALAVIMAI, TAIKOMI PRISKYRIMUI PRIE PAPILDOMĄ APSAUGĄ GALINČIŲ GAUTI ASMENŲ

15 straipsnis

Didelė žala

Didelė žala yra:

- a) mirties bausmė ar egzekucija arba
- b) prašytojo kankinimas, nežmoniškas ar žeminamas elgesys arba baudimas kilmės šalyje, arba
- c) rimta ir asmeninė grėsmė civilio gyvybei ar asmeniui, kylanti dėl nesirenkamojo smurto tarptautinio ar vidaus ginkluoto konflikto metu.

16 straipsnis

Nustojimas būti papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu

1. Trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės nustoja būti papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu, kai aplinkybės, į kurias atsižvelgus buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas, nustoja egzistuoti arba pasikeičia tiek, kad apsauga tampa nereikalinga.

2. Taikydamos 1 dalį, valstybės narės atsižvelgia į tai, ar aplinkybių pasikeitimas yra tokio svarbaus ir ilgalaikio pobūdžio, kad papildomą apsaugą galinčiam gauti asmeniui nebėra realaus didelės žalos pavojaus.

3. 1 dalis netaikoma papildomos apsaugos statuso gavėjui, kuris gali nurodyti privalomas priežastis, atsirandančias dėl anksčiau patirtos didelės žalos, dėl kurių jis atsisako naudotis savo pilietybės valstybės, arba – asmens be pilietybės atveju – valstybės, kurioje yra jo ankstesnė gyvenamoji vieta, apsauga.

17 straipsnis

Papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statuso nesuteikimas

1. Trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės nesuteikiamas papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statusas, jei yra rimtų priežasčių manyti, kad:

- a) jis padarė nusikaltimą taikai, karo nusikaltimą arba nusikaltimą žmoniškumui, kaip apibrėžta tarptautiniuose dokumentuose, į kuriuos įtrauktos nuostatos dėl tokių nusikaltimų;
- b) jis padarė sunkų nusikaltimą;
- c) jis yra pripažintas kaltu dėl Jungtinių Tautų tikslams ir principams prieštaraujančių veiksmų, nurodytų Jungtinių Tautų Chartijos preambulėje ir 1 bei 2 straipsniuose;
- d) jis kelia pavojų valstybės narės, kurioje yra, visuomenei ar saugumui.

2. 1 dalis taikoma asmenims, kurie kursto ar kitaip dalyvauja vykdant joje nurodytus nusikaltimus ar veiksmus.

3. Valstybės narės gali nesuteikti papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statuso trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės, jei jis iki atvykimo į atitinkamą valstybę narę įvykdė vieną ar daugiau nusikaltimų, kuriems netaikoma 1 dalis, kurie, jei būtų įvykdyti atitinkamoje valstybėje narėje, būtų baudžiami įkalinimu, ir jei jis išvyko iš savo kilmės šalies tik siekdamas išvengti sankcijų už tokius nusikaltimus.

VI SKYRIUS

PAPILDOMOS APSAUGOS STATUSAS

18 straipsnis

Papildomos apsaugos statuso suteikimas

Valstybės narės suteikia papildomos apsaugos statusą trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės, galinčiam gauti papildomą apsaugą pagal II ir V skyrius.

19 straipsnis

Papildomos apsaugos statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą

1. Jei tarptautinės apsaugos prašymas pateiktas po Direktyvos 2004/83/EB įsigaliojimo, valstybės narės panaikina, nutraukia ar atsisako pratęsti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės papildomos apsaugos statusą, kurį suteikė Vyriausybė, administracinė, teisminė arba pusiau teisminė institucija, jei jis nustoja būti papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu pagal 16 straipsnį.

2. Valstybės narės gali panaikinti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės papildomos apsaugos statusą, kurį suteikė Vyriausybė, administracinė, teisminė arba pusiau teisminė institucija, arba nutraukti ar atsisakyti pratęsti jo galiojimą, jei suteikus papildomos apsaugos statusą jam nesuteikiamas papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statusas pagal 17 straipsnio 3 dalį.

3. Valstybės narės panaikina trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės papildomos apsaugos statusą arba nutraukia ar atsisako pratęsti jo galiojimą, jei:

a) jam, suteikus papildomos apsaugos statusą, neturėjo būti suteikiamas arba nesuteikiamas papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statusas pagal 17 straipsnio 1 ir 2 dalis;

b) jo neteisingai pateikti arba nutylėti faktai, įskaitant suklastotų dokumentų naudojimą, buvo lemiami suteikiant papildomos apsaugos statusą.

4. Nedarant poveikio trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pareigai pagal 4 straipsnio 1 dalį atskleisti visus susijusius faktus ir pateikti visus jo turimus susijusius dokumentus, papildomos apsaugos statusą suteikusi valstybė narė, išnagrinėjusi kiekvieną atvejį individualiai, įrodo, kad atitinkamas asmuo nustojo būti papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu arba jam nesuteikiamas papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statusas pagal šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalis.

VII SKYRIUS

TARPTAUTINĖS APSAUGOS POBŪDIS

20 straipsnis

Bendrosios taisyklės

1. Šiuo skyriumi nedaromas poveikis Ženevos konvencijoje nustatytoms teisėms.

2. Jei nenurodyta kitaip, šis skyrius taikomas tiek pabėgėliams, tiek papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims.

3. Įgyvendindamos šio skyriaus nuostatas, valstybės narės atsižvelgia į specifinę pažeidžiamų asmenų, pvz., nepilnamečių, nelydimų nepilnamečių, neįgalių asmenų, vyresnio amžiaus asmenų, nėščių moterų, vienišų tėvų su nepilnamečiais vaikais, prekybos žmonėmis aukų, psichikos sutrikimų turinčių asmenų ir asmenų, kurie buvo kankinami, prievartaujami ar patyrė kitokių sunkių psichologinių, fizinį ar seksualinį smurtą, padėtį.

4. 3 dalis taikoma tik asmenims, kurių situaciją įvertinus individualiai, paaiškėjo, kad jie turi ypatingų poreikių.

5. Įgyvendindamos šio skyriaus nuostatas dėl nepilnamečių, valstybės narės visų pirma atsižvelgia į geriausius vaiko interesus.

21 straipsnis

Apsauga nuo grąžinimo

1. Valstybės narės laikosi negrąžinimo principo pagal tarptautinius įsipareigojimus.

2. Kai tai nedraudžiama pagal 1 dalyje minimus tarptautinius įsipareigojimus, valstybės narės gali grąžinti pabėgėlį, oficialiai pripažintą arba ne, jei:

a) yra rimtų priežasčių laikyti jį keliančiu pavojų valstybės narės, kurioje jis yra, saugumui arba

b) jis yra galutiniu teismo sprendimu nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kelia pavojų tos valstybės narės visuomenei.

3. Valstybės narės gali panaikinti, nutraukti ar atsisakyti pratęsti arba išduoti leidimą gyventi šalyje pabėgėliui, kuriam taikoma 2 dalis.

22 straipsnis

Informacija

Iš karto po pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos statuso suteikimo, valstybės narės tarptautinės apsaugos gavėjams suteikia informaciją apie su tuo statusu susijusias teises ir pareigas ta kalba, kurią jie supranta arba pagrįstai galima manyti, kad supranta.

23 straipsnis

Šeimos vientisumo išsaugojimas

1. Valstybės narės užtikrina galimybę išsaugoti šeimos vientisumą.
2. Valstybės narės užtikrina, kad tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariai, kuriems patiems tokia apsauga negali būti suteikta, turėtų teisę į 24–35 straipsniuose nurodytas lengvatas nacionalinių procedūrų nustatyta tvarka, kiek tai suderinama su šeimos nario asmeniniu teisiniu statusu.
3. 1 ir 2 dalys netaikomos tuomet, kai šeimos nariui nesuteikiama arba nebūtų suteikta tarptautinė apsauga pagal III ir V skyrius.
4. Nepaisant 1 ir 2 dalių, valstybės narės nacionalinio saugumo ar viešosios tvarkos sumetimais gali atsisakyti suteikti jose nurodytas lengvatas, jas sumažinti ar panaikinti.
5. Valstybės narės gali nuspręsti, kad šis straipsnis taip pat taikomas kitiems artimiems giminaičiams, kurie paliekant kilmės šalį gyvena kartu kaip šeimos nariai ir kurie tuo metu buvo visiškai ar daugiausia priklausomi nuo tarptautinės apsaugos gavėjo.

24 straipsnis

Leidimai gyventi šalyje

1. Iškart po tarptautinės apsaugos suteikimo valstybės narės pabėgėlio statuso gavėjams išduoda leidimą gyventi šalyje, kuris turi galioti ne trumpiau kaip trejus metus ir gali būti pratęsiamas, nebent dėl privalomų nacionalinio saugumo ar viešosios tvarkos priežasčių būtų reikalaujama kitaip, ir nedarant poveikio 21 straipsnio 3 daliai.

Nedarant poveikio 23 straipsnio 1 daliai, pabėgėlio statuso gavėjo šeimos nariams išduodamas leidimas gyventi šalyje gali galioti trumpiau kaip trejus metus ir būti pratęsiamas.

2. Iškart po tarptautinės apsaugos suteikimo valstybės narės išduoda papildomos apsaugos statuso gavėjams ir jų šeimos nariams pratęsiama leidimą gyventi šalyje, kuris turi galioti ne trumpiau kaip vienerius metus, o pratęsimo atveju – ne trumpiau kaip dvejus metus, nebent dėl privalomų nacionalinio saugumo ar viešosios tvarkos priežasčių būtų reikalaujama kitaip.

25 straipsnis

Kelionės dokumentas

1. Valstybės narės pabėgėlio statuso gavėjams išduoda kelionės dokumentus, kurių forma nustatyta Ženevos konvencijos papildomame dokumente, kad jie galėtų keliauti už jų teritorijos ribų, nebent dėl privalomų nacionalinio saugumo ar viešosios tvarkos priežasčių būtų reikalaujama kitaip.
2. Valstybės narės papildomos apsaugos statuso gavėjams, kurie negali gauti nacionalinio paso, išduoda dokumentus, kuriuos turėdami jie gali keliauti už jų teritorijos, nebent dėl privalomų nacionalinio saugumo ar viešosios tvarkos priežasčių būtų reikalaujama kitaip.

26 straipsnis

Galimybė įsidarbinti

1. Iš karto po apsaugos suteikimo, valstybės narės tarptautinės apsaugos gavėjams leidžia dirbti pagal darbo sutartį arba savarankiškai pagal tai profesijai ir valstybės tarnybai bendrai taikomas taisykles.

2. Valstybės narės užtikrina, kad tarptautinės apsaugos gavėjams galimybės užsiimti tokia veikla kaip antai su įdarbinimu susijęs švietimas suaugusiesiems, profesinis mokymas, įskaitant kvalifikacijos kėlimo kursus, taip pat galimybės įgyti praktinės patirties darbo vietoje ir naudotis įdarbinimo tarnybų teikiama konsultavimo paslaugomis, būtų suteikiamos tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir jų piliečiams.

3. Valstybės narės siekia tarptautinės apsaugos gavėjams sudaryti visas sąlygas užsiimti 2 dalyje nurodyta veikla.

4. Taikomi valstybėse narėse galiojantys atlyginimą ir galimybes naudotis socialinio draudimo sistemomis, kiek tai susiję su darbu pagal darbo sutartį arba savarankiška darbo veikla, reglamentuojantys įstatymai ir kitos įdarbinimo sąlygos.

27 straipsnis

Galimybė mokytis

1. Visiems nepilnamečiams, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, valstybės narės sudaro visas sąlygas naudotis švietimo sistema tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir jų piliečiams.

2. Valstybės narės suteikia galimybę suaugusiesiems, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, naudotis bendrąja švietimo sistema, toliau lavintis ar persikvalifikuoti tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir teisėtai toje šalyje gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams.

28 straipsnis

Galimybė naudotis kvalifikacijų pripažinimo tvarka

1. Valstybės narės užtikrina vienodų sąlygų taikymą tarptautinės apsaugos gavėjams ir piliečiams pagal galiojančią užsienio diplomų, pažymėjimų ir kitų formalių kvalifikacijų įrodymų pripažinimo tvarką.

2. Valstybės narės užtikrina tarptautinės apsaugos gavėjams, negalintiems pateikti jų kvalifikaciją įrodančių dokumentų, visas galimybes naudotis atitinkamomis jų ankstesnio mokymosi vertinimo, patvirtinimo ir akreditavimo sistemomis. Visos tokios priemonės turi atitikti 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo ⁽¹⁾ 2 straipsnio 2 dalį ir 3 straipsnio 3 dalį.

29 straipsnis

Socialinis aprūpinimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad tarptautinės apsaugos gavėjai tokią apsaugą suteikusioje valstybėje narėje gautų būtiną socialinę paramą, kokia suteikiama tos valstybės narės piliečiams.

2. Nukrypstant nuo 1 dalyje nustatytos bendrosios taisyklės, valstybės narės gali apriboti papildomos apsaugos statuso gavėjams suteikiamą socialinę paramą iki pagrindinių lengvatų, kurios teikiamos tokio paties lygio ir tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir piliečiams.

30 straipsnis

Sveikatos priežiūra

1. Valstybės narės užtikrina, kad tarptautinės apsaugos gavėjai turėtų galimybę naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir tokią apsaugą suteikusios valstybės narės piliečiai.

2. Valstybės narės, tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir apsaugą suteikusios valstybės narės piliečiams, suteikia tinkamas sveikatos priežiūros paslaugas, įskaitant, prirėkus, psichinių sutrikimų gydymo paslaugas, ypatingų poreikių turintiems tarptautinės apsaugos gavėjams, pvz., nėščioms moterims, neigaliams asmenims, asmenims, kurie buvo kankinami, prievartaujami ar patyrė kitokių sunkių psichologinių, fizinį ar seksualinį smurtą, arba nepilnamečiams, kurie patyrė bet kokios formos blogą elgesį, nepriežiūrą, išnaudojimą, kankinimą, žiaurų,

nežmonišką ir žeminamą elgesį arba nukentėjo nuo ginkluoto konflikto.

31 straipsnis

Nelydimi nepilnamečiai

1. Iš karto po tarptautinės apsaugos suteikimo, valstybės narės imasi būtinų priemonių, kad nelydimiems nepilnamečiams atstovautų teisinis globėjas, arba, jei reikia, už nepilnamečių priežiūrą ir gerovę atsakinga organizacija arba bet koku kitu būdu būtų tinkamai atstovaujama, įskaitant atstovavimą remiantis teisės aktais ar teismo sprendimu.

2. Valstybės narės užtikrina, kad nepilnamečio poreikius įgyvendinant šią direktyvą tinkamai patenkintų paskirtas globėjas ar atstovas. Atitinkamos institucijos reguliariai atlieka vertinimus.

3. Valstybės narės užtikrina, kad nelydimi nepilnamečiai būtų apgyvendinti:

a) su suaugusiais giminaičiais arba

b) globėjų šeimoje, arba

c) nepilnamečių apgyvendinimu užsiimančiuose centruose, arba

d) kitose nepilnamečiams gyventi tinkamose vietose.

Tokiomis aplinkybėmis į vaiko nuomonę atsižvelgiama pagal jo amžių ir brandą.

4. Kiek įmanoma, broliai ir seserys neišskiriami, atsižvelgiant į geriausius atitinkamo nepilnamečio interesus ir visų pirma į jo amžių ir brandą. Nelydimų nepilnamečių gyvenamoji vieta keičiama kuo rečiau.

5. Jei nelydimam nepilnamečiui suteikiama tarptautinė apsauga, o jo šeimos narių paieška dar neprasidėjo, valstybės narės, siekdamos užtikrinti geriausius nepilnamečio interesus, iš karto po tarptautinės apsaugos suteikimo pradeda jų paiešką. Jei paieška jau pradėta, valstybės narės, prirėkus, tęsia paieškos procesą. Tais atvejais, kai nepilnamečio arba jo artimų giminaičių, ypač jei jie liko kilmės šalyje, gyvybei ar sveikatai gali grėsti pavojus, reikia pasirūpinti, kad informacija apie tuos asmenis būtų renkama, tvarkoma ir platinama konfidencialiai.

6. Asmenys, dirbantys su nelydimais nepilnamečiais turi būti dalyvavę atitinkamuose mokymuose apie jų poreikius ir turi toliau juose dalyvauti.

⁽¹⁾ OL L 255, 2005 9 30, p. 22.

32 straipsnis

Apgyvendinimo galimybė

1. Valstybės narės užtikrina, kad tarptautinės apsaugos gavėjams būtų suteikta apgyvendinimo galimybė tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir kitiems jų teritorijose teisėtai gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams.

2. Nors valstybėms narėms leidžiama nustatyti praktiką, pagal kurią tarptautinės apsaugos gavėjai apgyvendinami visoje šalyje, jos siekia įgyvendinti politiką, kurios tikslas – užkirsti kelią tarptautinės apsaugos gavėjų diskriminacijai ir užtikrinti lygias apgyvendinimo galimybes.

33 straipsnis

Teisė laisvai judėti valstybėje narėje

Valstybės narės tarptautinės apsaugos gavėjams suteikia teisę laisvai judėti jų teritorijoje tokiomis pačiomis sąlygomis ir taikydamos tokius pačius apribojimus kaip ir kitiems jų teritorijoje teisėtai gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams.

34 straipsnis

Galimybė pasinaudoti integracijos priemonėmis

Siekdamos palengvinti tarptautinės apsaugos gavėjų integraciją į visuomenę, valstybės narės užtikrina galimybę pasinaudoti, jų nuomone, tinkamomis integracijos programomis, kad būtų atsižvelgta į specifinius pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos statuso gavėjų poreikius, arba nustato išankstines sąlygas, kuriomis užtikrinama galimybė pasinaudoti tokiomis programomis.

35 straipsnis

Repatriacija

Valstybės narės gali suteikti pagalbą tarptautinės apsaugos gavėjams, kurie pageidauja būti repatrijuoti.

VIII SKYRIUS

ADMINISTRACINIS BENDRADARBIAVIMAS

36 straipsnis

Bendradarbiavimas

Kiekviena valstybė narė paskiria nacionalinę ryšių palaikymo instituciją ir praneša jos adresą Komisijai. Komisija perduoda tą informaciją kitoms valstybėms narėms.

Bendradarbiaudamos su Komisija valstybės narės imasi visų priemonių, būtinų tiesioginiam bendradarbiavimui užmegzti ir kompetentingų institucijų keitimuisi informacija užtikrinti.

37 straipsnis

Darbuotojai

Valstybės narės užtikrina, kad šią direktyvą įgyvendinančios institucijos ir kitos organizacijos būtų tinkamai apmokytos ir pagal nacionalinės teisės nuostatas būtų įpareigtos laikytis konfidencialumo principo dėl bet kokios savo darbo metu gaunamos informacijos.

IX SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

38 straipsnis

Ataskaitos

1. Ne vėliau kaip 2015 m. birželio 21d. Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai šios direktyvos įgyvendinimo ataskaitą ir pasiūlymus dėl būtinų pakeitimų. Tie pasiūlymai dėl pakeitimų pirmenybės tvarka pateikiami dėl 2 ir 7 straipsnių. Valstybės narės ne vėliau kaip 2014 m. gruodžio 21d. išsiunčia Komisijai visą informaciją, būtiną tai ataskaitai parengti.

2. Pateikusi ataskaitą, Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai šios direktyvos įgyvendinimo ataskaitas teikia ne rečiau kaip kas penkerius metus.

39 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad 1, 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 ir 35 straipsnių būtų laikomasi ne vėliau kaip 2013 m. gruodžio 21d. Jos nedelsdamos pateikia Komisijai tų nuostatų tekstą.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas skelbiant oficialiai. Jos taip pat įtraukia teiginį, kad galiojančiuose įstatymuose ir kituose teisės aktuose pateiktos nuorodos į direktyvą, kuri panaikinama šia direktyva, laikomos nuorodomis į šią direktyvą. Valstybės narės nustato nuorodos darymo tvarką ir suformuluoja minėtą teiginį.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

*40 straipsnis***Panaikinimas**

Valstybių narių, kurioms ši direktyva privaloma, atžvilgiu Direktyva 2004/83/EB panaikinama nuo 2013 m. gruodžio 21 d. nedarant poveikio valstybių narių pareigoms, susijusioms su direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminu, nustatytu I priedo B dalyje.

Valstybių narių, kurioms ši direktyva privaloma, atžvilgiu nuorodos į panaikintą direktyvą laikomos nuorodomis į šią direktyvą ir aiškinamos pagal II priede pateiktą atitikties lentelę.

*41 straipsnis***Įsigaliojimas**

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

1, 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 ir 35 straipsniai taikomi nuo 2013 m. gruodžio 22 d.

*42 straipsnis***Adresatai**

Ši direktyva pagal Sutartis skirta valstybėms narėms.

Priimta Strasbūre 2011 m. gruodžio 13 d.

Europos Parlamento vardu

Pirmininkas

J. BUZEK

Tarybos vardu

Pirmininkas

M. SZPUNAR

I PRIEDAS

A DALIS

Panaikinta direktyva

(nurodyta 40 straipsnyje)

Tarybos direktyva 2004/83/EB

(OL L 304, 2004 9 30, p. 12)

B DALIS

Perkėlimo į nacionalinę teisę terminas

(nurodyta 39 straipsnyje)

Direktyva	Perkėlimo į nacionalinę teisę terminas
2004/83/EB	2006 m. spalio 10 d.

II PRIEDAS

Atitikties lentelė

Direktyva 2004/83/EB	Ši direktyva
1 straipsnis	1 straipsnis
2 straipsnio įžanginė formuluotė	2 straipsnio įžanginė formuluotė
2 straipsnio a punktas	2 straipsnio a punktas
—	2 straipsnio b punktas
2 straipsnio b–g punktai	2 straipsnio c–h punktai
—	2 straipsnio i punktas
2 straipsnio h punktas	2 straipsnio j punkto pirma ir antra įtraukos
—	2 straipsnio j punkto trečia įtrauka
—	2 straipsnio k punktas
2 straipsnio i punktas	2 straipsnio l punktas
2 straipsnio j punktas	2 straipsnio m punktas
2 straipsnio k punktas	2 straipsnio n punktas
3 straipsnis	3 straipsnis
4 straipsnis	4 straipsnis
5 straipsnis	5 straipsnis
6 straipsnis	6 straipsnis
7 straipsnis	7 straipsnis
8 straipsnio 1 ir 2 dalys	8 straipsnio 1 ir 2 dalys
8 straipsnio 3 dalis	—
9 straipsnis	9 straipsnis
10 straipsnis	10 straipsnis
11 straipsnio 1 ir 2 dalys	11 straipsnio 1 ir 2 dalys
—	11 straipsnio 3 dalis
12 straipsnis	12 straipsnis
13 straipsnis	13 straipsnis
14 straipsnis	14 straipsnis
15 straipsnis	15 straipsnis
16 straipsnio 1 ir 2 dalys	16 straipsnio 1 ir 2 dalys
—	16 straipsnio 3 dalis
17 straipsnis	17 straipsnis
18 straipsnis	18 straipsnis
19 straipsnis	19 straipsnis
20 straipsnio 1–5 dalys	20 straipsnio 1–5 dalys
20 straipsnio 6 ir 7 dalys	—

Direktyva 2004/83/EB	Ši direktyva
21 straipsnis	21 straipsnis
22 straipsnis	22 straipsnis
23 straipsnio 1 dalis	23 straipsnio 1 dalis
23 straipsnio 2 dalies pirma pastraipa	23 straipsnio 2 dalis
23 straipsnio 2 dalies antra pastraipa	—
23 straipsnio 2 dalies trečia pastraipa	—
23 straipsnio 3–5 dalys	23 straipsnio 3–5 dalys
24 straipsnio 1 dalis	24 straipsnio 1 dalis
24 straipsnio 2 dalis	24 straipsnio 2 dalis
25 straipsnis	25 straipsnis
26 straipsnio 1–3 dalys	26 straipsnio 1–3 dalys
26 straipsnio 4 dalis	—
26 straipsnio 5 dalis	26 straipsnio 4 dalis
27 straipsnio 1 ir 2 dalys	27 straipsnio 1 ir 2 dalys
27 straipsnio 3 dalis	28 straipsnio 1 dalis
—	28 straipsnio 2 dalis
28 straipsnio 1 dalis	29 straipsnio 1 dalis
28 straipsnio 2 dalis	29 straipsnio 2 dalis
29 straipsnio 1 dalis	30 straipsnio 1 dalis
29 straipsnio 2 dalis	—
29 straipsnio 3 dalis	30 straipsnio 2 dalis
30 straipsnis	31 straipsnis
31 straipsnis	32 straipsnio 1 dalis
—	32 straipsnio 2 dalis
32 straipsnis	33 straipsnis
33 straipsnis	34 straipsnis
34 straipsnis	35 straipsnis
35 straipsnis	36 straipsnis
36 straipsnis	37 straipsnis
37 straipsnis	38 straipsnis
38 straipsnis	39 straipsnis
—	40 straipsnis
39 straipsnis	41 straipsnis
40 straipsnis	42 straipsnis
—	I priedas
—	II priedas